

V.

Sociaaldemocratische Arbeiderspartij.

Opgericht 26 Augustus 1894.

VERKIEZINGSPROGRAM (Paschen 1892).

(Zie Politieke en Sociale programma's pag. 44).

Beginselverklaring.

De Sociaaldemocratische Arbeiderspartij in Nederland is de organisatie voor allen, die instemming hebben betuigd met het doel en streven dier partij, zooals dit is neergelegd in haar program luidende :

De ontwikkeling der maatschappij heeft geleid tot de kapitalistische voortbrengingswijze, waarbij de grond en de andere arbeidsmiddelen zich bevinden in handen van enkele personen, tegenover welke zich de klasse heeft gevormd van hen, die, van alle bezit ontbloot, totaal van de bezittende klasse afhankelijk zijn.

Deze kapitalistische voortbrengingswijze heeft ten gevolge, dat de bezittende klasse zich steeds meer en meer verrijkt ten koste der niet-bezitters, wier armoede toeneemt met hun groeiend aantal en die worden vermeerderd met die leden van den ondergaanden middenstand, welke door de onmogelijkheid om de konkurrentie tegen het grootkapitaal vol te houden, hun klein-bezit

hebben verloren en tot proletariërs zijn gemaakt.

Toenemende werkloosheid tegenover overmatig lange arbeidsdagen, gebrek aan koopkracht bij de massa, waardoor de ontzaglijke vermeerdering van het maatschappelijk arbeidsvermogen haar niet ten goede komt, en de snelle opeenvolging van krisissen en faillissementen bewijzen, dat onder het stelsel der bestaande partikuliere voortbrengingswijze de menschheid de productie niet meer kan beheerschen.

Nevens deze teekenen van ondergang der bestaande voortbrengingswijze voeren de noodzakelijkheid om de machinerie op groote schaal in exploitatie te brengen, de snelle samentrekking van alle arbeidsmiddelen in handen van een steeds kleiner wordend getal personen en de vereeniging van dezen tot alle konkurrentie doodende maatschappijen (trusts enz.), noodwendig tot de maatschappelijke organisatie der voortbrenging (socialistische maatschappij).

Onder den invloed dezer economische revolutie heeft een deel van het proletariaat zich vereenigd met het doel om de totstandkoming der socialistische voortbrengingswijze te bevorderen.

Bij dit streven stuit het op den tegenstand der bezittende klasse, die hierbij gebruik maakt van de staatsmacht, om het bestaande economische stelsel te handhaven, waarbij zij steunt op dat gedeelte van het proletariaat, dat nog niet tot bewustheid van zijn taak als revolutionaire klasse is gekomen.

Hieruit heeft zich de *klassenstrijd* ontwikkeld, die zich zoowel openbaart in den strijd eener zelfstandige arbeiderspartij om de politieke macht en ter opwekking van het klassebewustzijn bij de arbeiders, als in den

strijd der vakvereenigingen tegen de patroons, ter verkrijging van betere arbeidsvoorwaarden.

Het is de Internationale Sociaaldemokratie, waarin de arbeiders der geheele wereld, die tot bewustzijn van hunne taak in den klassenstrijd zijn gekomen, zich hebben georganiseerd.

De Sociaaldemokratische Arbeiderspartij in Nederland stelt zich ten doel, ook het Nederlandsche proletariaat te doen deelnemen aan dien internationalen strijd der arbeidende klasse.

Zij wil daarbij zooveel mogelijk elke economische of politieke beweging der arbeiders, ter verkrijging van betere levensvoorwaarden, zoodanig ondersteunen, dat daardoor hun klassebewustzijn wordt opgewekt en hunne macht tegenover de bezittende klasse wordt versterkt.

Zoolang het den arbeiders nog niet mogelijk is, de staatsmacht in handen te nemen, zal zij trachten, alle politieke rechten te veroveren en deze te gebruiken, zoowel om het geheele proletariaat in den klassenstrijd te organiseeren, als om invloed te verkrijgen op de wetgeving ter invoering van onmiddellijke verbeteringen in den toestand der niet-bezittende klasse en ter bespoediging der economische revolutie.

Uitgaande van deze beschouwingen stelde de Sociaaldemokratische Arbeiderspartij in Nederland het volgende

STRIJDPROGRAM.

(Vastgesteld den 14 April 1895; aangev. den 19 April 1897).

I.

Invoering van algemeen direkt enkelvoudig kiesrecht voor mannen en vrouwen, die hun 20^e jaar bereikt

hebben, met geheime stemming. De stemming geschiedt op een voor arbeiders geschikten tijd. Vertegenwoordiging der minderheden. De gekozenen zijn lasthebbers der kiezers en ten allen tijde afzetbaar.

Afschaffing der Eerste Kamer.

Rechtstreeksche wetgeving door het volk, door invoering van het recht der burgers om wetten voor te stellen (volksinitiatief) en van het recht om belangrijke maatregelen van het wetgevend lichaam goed of af te keuren (referendum).

Uitgebreide zelfregeering der gemeenten.

II.

Volledige vrijheid van vereeniging en vergadering, van woord en schrift. Strafbaarstelling van hen, die inbreuk maken op deze rechten.

III.

Afschaffing van alle wetten, die de vrouw politiek en economisch in ongunstiger positie plaatsen dan den man.

IV.

Wettelijke regeling van het voorbereidend onderwijs. Verplicht lager onderwijs tot het 14e jaar. Verplicht voortgezet onderwijs tot het 18e jaar. Algemeene invoering van ambachtsonderwijs. Kosteloze openstelling van alle inrichtingen van openbaar onderwijs met gratis verstrekken der leermiddelen, en zoo noodig, van verpleging der leerlingen.

V.

Kosteloze rechtspleging. Invoering der Volksjury. Schadeloosstelling van onschuldig veroordeelden en preventief gevangenen.

VI

Afschaffing van het militaire stelsel, invoering van algemeenen weerplicht in plaats van het staande leger. Beslissing van internationale geschillen langs scheids-rechterlijken weg.

VII.

Scheiding van kerk en staat.

VIII.

Sterk opklimmende belasting op de inkomsten, het vermogen en de erfenissen, met vrijstelling van lagere inkomsten en vermogens.

Invoering van het staatserfrecht,
Afschaffing van alle belastingen op de noodzakelijke volksbehoefte.

IX.

Landnationalisatie. Vergoeding aan de pachters, wegens door hen aangebrachte verbeteringen van den bodem. Uitbreiding van het onteigeningsrecht tot het brengen van onbebouwd grond in handen der gemeenten. Verbod van verkoop van grond door publieke lichamen aan particulieren. — Afschaffing van tienden en heerlijke rechten en van alle bevoorrechtiging in zake het jachtrecht.

X.

Nationalisatie der monopolies van industrie en vervoer in het algemeen belang. — Uitvoering van rijks-, provinciale- en gemeentewerken in eigen beheer. — Vaststelling van een minimumloon en maximum arbeidstijd

voor alle werklieden in dienst van openbare lichamen en bij openbare werken, alsmede bij alle ondernemingen, waarvoor concessie van overheidswege gegeven wordt. — Verschaffing van produktieven arbeid aan werkloozen. Betere regeling der traktementen van de werklieden in dienst van Rijk en Gemeente.

XI.

Kosteloze geneeskundige behandeling en verpleging bij ziekte en bevalling en kosteloze begraving, waar deze worden verlangd.

Krachtige voorzorgen ten bate der algemeene gezondheid en veiligheid; verbetering der arbeiderswoningen en wijken. — Streng keuring der levensmiddelen.

XII.

Een arbeidswetgeving, omvattende alle arbeiders, mannen en vrouwen, en allen arbeid, zoowel in de groot-, klein- en huisindustrie als in landbouw en veeteelt. Invoering van een acht-urigen arbeidsdag. — Verbod van loonkorting door boeten, gedwongen winkelnering enz., (truckstelsel). — Regeling van den vrouwenarbeid op den voet van gelijkheid van loon bij gelijken arbeid en in verband met de lichamelijke gesteldheid. Verbod van den arbeid van kinderen beneden 14 jaar. — Uitbreiding van de arbeidsinspectie en benoeming der inspecteurs en inspectrices door de arbeiders en arbeiders. — Invoering van Bureaux van arbeidsstatistiek en van kamers van arbeid, met toekenning van bindende kracht aan haar besluiten. — Verzekering van arbeiders tegen ziekte en ongelukken, pensionneering der werklieden op kosten van den Staat en onder kontrôle

van belanghebbenden. Verantwoordelijkheid der werkgevers voor alle ongelukken, den arbeider in hun dienst overkomen. — Zorg der gemeenschap voor werklooze arbeiders, voor weezen en halve weezen.

Enkele resoluties der S. D. A. P.

Geen samensmelting, wel samenwerking.

„Het Kongres der S. D. A. P. overwegende:

„dat de politieke aktie der sociaaldemokratie alleen dan de arbeidersklasse duurzaam kan ten goede komen, wanneer zij zich niet alleen ten doel stelt het verkrijgen van wettelijke maatregelen tot voorziening in de directe nooden der arbeiders, doch op zulk eene wijze wordt gevoerd, dat zij de arbeidersklasse rijp maakt voor haar taak in den klassenstrijd;

„overwegende, dat dit juist dan zal geschieden, wanneer de S. D. A. P. bij de verkiezingen haar einddoel: de verovering van de politieke en economische machtsmiddelen, op den voorgrond stelt;

„overwegende dat dit alleen dan het geval kan zijn, wanneer de S. D. A. P. onder haar eigen naam en op den grondslag van haar eigen program, bij de verkiezingen optreedt;

„verwerpt elke duurzame verbintenis der S. D. A. P. met eenige andere politieke partij;

„eischt van hare afdeelingen, zich te onthouden van aansluiting bij elke andere politieke organisatie, die het haar onmogelijk maakt, aan de verkiezingen onder den naam en met het program der S. D. A. P. deel te nemen;

„verklaart zich voor tijdelijke samenwerking — waar

die noodig is — voor bepaalde zaken in het belang der arbeiders, met alle bonden en partijen, die de verbetering van het lot der arbeiders door den eigen invloed van dezen beoogen.”

(*Kongres te Deventer, 1895.*)

Sociale arbeid der Regeering.

„Het Kongres der S. D. A. P. in Nederland, stelling nemende ten opzichte van den socialen arbeid der regeering;

„overwegende, dat de regeeringen, uit de bezittende klasse voortgekomen, met haren socialen arbeid slechts beoogen, het bestaande loonstelsel te bestendigen;

„overwegende, dat er dus tusschen den z.g. socialen arbeid der regeering en de in het program der S. D. A. P. geëischte sociale wetgeving in beginsel noch in toepassing eenigerlei overeenkomst bestaat;

„is van meening, ten opzichte van dien arbeid der regeering geen vast principiëel standpunt te kunnen innemen, omdat de regeeringsontwerpen in dezen op geen vast principe berusten en dus slechts elk op zich zelf kunnen beoordeeld worden;

„verklaart daarbij, steeds te zullen afwijzen die ontwerpen, welke de afhankelijkheid der arbeidende klasse verhoogen en steeds zulke eischen te zullen stellen aan de door de regeering ontworpen voorstellen, dat ze zullen strekken, om den invloed der arbeidende klasse te vergrooten, hare afhankelijkheid te verminderen, hare levensvoorwaarden te verbeteren, hare ontwikkeling te vermeerderen en in 't algemeen hare macht als klasse te versterken.”

Schoolvoeding.

„Het Kongres spreekt als zijn meening uit, dat voeding van schoolgaande kinderen niet langer mag worden overgelaten aan de particuliere liefdadigheid, doch is: een plicht der gemeenschap.

„Het kongres, hoewel erkennende, dat de tegenwoordige gemeenteraden niet zijn de vertegenwoordigers der gemeenschap in al hare vertakkingen,

„draagt den afdeelingen der partij op, zich te wenden tot de gemeenteraden, ten einde dezen te wijzen op hun plicht, en hun te verzoeken, kindervoeding zoo spoedig mogelijk als gemeentelijke instelling te organiseeren.”

Kamers van Arbeid.

„Het Kongres, overwegende, dat het aanhangige wetsontwerp tot invoering van Kamers van Arbeid uitgaat van het beginsel, dat verzoening van kapitaal en arbeid mogelijk is;

„overwegende, dat in het partij-program der S. D. A. P. gevorderd worden K. v. A. met bindende kracht van haar besluiten, en dat dit belangrijk element in het aanhangige wetsontwerp ontbreekt;

„dat bovendien in het ontwerp elke waarborg ontbreekt, dat de arbeiders in volle vrijheid het in het wetsontwerp toegekende recht op medewerking tot samenstelling en uitvoering van de taak der K. v. A. kunnen uitoefenen:

„van oordeel, dat de Kamers van Arbeid, voor zoover zij als adviseerende lichamen optreden, alleen uit arbeiders dienen te zijn samengesteld, daar de klasse van arbeidsgevers in de Kamer van Koophandel en Fabrieken een dergelijk lichaam bezit;

„verklaart zich met het beginsel van het ontwerp niet te kunnen vereenigen;

„verklaart, het ontwerp, zooals het daar ligt, niet te kunnen ondersteunen en roept de arbeiders op, mede te werken, om de pogingen te steunen der S. D. A. P. om een kiesrecht te verkrijgen, dat ons eene regeering kan bezorgen, die in deze materie betere voorstellen kan doen.”

(*Kongres te Utrecht, 1896.*)

Kamerkandidatuur.

„Het kongres, enz. van oordeel dat het in den emancipatie-strijd van het proletariaat van het grootste gewicht is, dat allen, die in dezen strijd vooraan zijn geplaatst, gehouden zijn ieder naar zijn aanleg en vermogen, hem te dienen, en zich zonder geldige redenen er niet aan mogen onttrekken,

van meening, dat een Kamerkandidatuur van een sociaaldemokraat een der krachtigste middelen is voor de propaganda onzer beginselen, die door niemand, die daartoe door de partij waardig wordt geacht, mag afgevozen worden, spreekt als zijn overtuiging uit, dat de partijgenooten, welke zich in verkiezingstijden aan een kandidatuur onttrekken zonder dat geldige redenen hun dat beletten, in strijd handelen met het partijbelang.”

Drankbestrijding.

De Partij, stelling nemende ten opzichte van het alcoholvraagstuk, alhoewel overtuigd, dat het beginsel der sociaaldemocratie niet in direct verband staat met de beweging voor onthouding van alcoholische dranken, meent toch: *a.* haar volle sympathie met die beweging

te moeten uitspreken, omdat de onthouding van alcoholische dranken niet alleen bevorderlijk zal zijn aan den groei en bloei onzer organisatie, maar tevens is in het waarachtig belang van het volk: *b.* en draagt hare eventuele vertegenwoordigers in Kamer, Staten en Gemeenteraden op, mede te werken, door middel der wetgeving, het drankgebruik te beteugelen.

(*Kongres te Arnhem, 1897.*)

Neutrale Vakbeweging.

Het Kongres der S. D. A. P.,

overwegende, dat volgens het partijprogram op de partij de plicht rust, alle economische of politieke beweging der arbeiders ter verkrijging van betere levensvoorwaarden zoodanig te ondersteunen, dat daardoor hun klasse-bewustzijn wordt opgewekt en hunne macht tegenover de bezittende klasse wordt versterkt;

dat de strijd der arbeiders voor betere levensvoorwaarden een onderdeel is van de taak der sociaaldemokratie en die strijd allereerst moet worden gevoerd door middel der vakbeweging, die daardoor een onmisbaar deel der arbeidersbeweging uitmaakt;

dat alle achtereenvolgende internationale socialistische kongressen steeds de bevordering der vakbeweging aanduiden als een der plichten van de socialistische partijen;

ofschoon van oordeel, dat de algeheele vrijmaking der arbeidende klasse slechts kan bereikt worden door de verovering der politieke macht door die klasse;

meent dat in het stadium, waarin de Nederlandsche arbeidersbeweging thans verkeert, de algemeene (z.g. neutrale) vakbeweging om bovenstaande redenen niet kan worden gemist;

draagt daarom de leden en afdeelingen der S. D. A. P. op, die vakbeweging, mits niet principiëel tegen staatsbemoeïing gekant, met hunne beste krachten te ondersteunen.

Militairisme.

Het Kongres der S. D. A. P.,

overwegende, dat de oorlog een noodzakelijk gevolg is van het kapitalistische stelsel, dat, gebouwd op concurrentie van personen, ondernemingen en volkeren, den strijd van allen tegen allen kweekt;

overwegende, dat alleen in eene socialistische, op internationale regeling der voortbrenging gegrondveste maatschappij, de oorzaak van den volkerenstrijd komt te vervallen en de wereldvrede mogelijk zal zijn;

overwegende, dat het militairisme ook van het Nederlandsche volk steeds stijgende persoonlijke en geldelijke offers vergt en daarom een groot struikelblok is voor het bekostigen van noodzakelijke sociale hervormingen;

verklaart, geen krachtiger middel ter bestrijding van oorlog en militairisme te kennen, dan de organisatie der arbeiders in den klassenstrijd, de verovering der politieke macht door het proletariaat, waardoor de tegenstand der bezittende klasse, tegen de vrije ontwikkeling der socialistische samenleving wordt gebroken;

verzet zich, in het belang der niet-bezittende en arbeidende klasse, tegen de opdrijving der militaire uitgaven in Nederland;

verklaart zich in het bijzonder tegenstander van het staande leger, dat door zijne afzondering van den soldaat uit de burgermaatschappij hem tot een gewillig werktuig maakt tegen zijn eigen klasse, in haar strijd om welvaart en vrijheid:

wenscht, dat de politieke invloed der Partij zal worden gebruikt, om, zoolang opheffing van het leger onmogelijk blijkt, aan te dringen op invoering van algemeen weerplicht, die de persoonlijke en geldelijke lasten zal verminderen en het klassekarakter van het leger, als instrument der bezitters tegen de arbeiders, zal wegnemen of temperen.

(Kongres te Amsterdam, 1898.)

De Sociaaldemocratische Arbeiderspartij bestaat thans uit 75 Afdeelingen, met \pm 3500 leden.

Het Partijbestuur is aldus samengesteld :

Henri Polak, <i>Voorz.</i>	} Dagelijksch Bestuur, gekozen door de Afdeeling Amsterdam.
Jos. Loopuit.	
W. P. G. Helsdingen.	

G. W. Melchers, Leeuwarden.

J. H. Schaper, Groningen.

Cornélie Huygens, Den Haag.

Mr. P. J. Troelstra, Haarlem.

J. G. van Kuykhof, Amsterdam. De Génestet-straat 16, *Partij-Secretaris*.

Bladen : *Het Volk*. (Dagblad voor de Arbeiderspartij).

Hoofdredacteur: Mr. P. J. Troelstra.

Bureau: Geldersche kade 117, Amsterdam.

De Volksstrijd. Weekblad onder redactie van G. W. Melchers en J. H. Schaper.

De Nieuwe Tijd. Maandschrift onder redactie van F. v. d. Goes, Henr. R. Holst en Dr. H. Gorter.
